

„Vannak könyvtáraink, ahová évente jó, ha négy-öt új könyv kerül. „Vannak könyvtáraink, ahová évente jó, ha négy-öt új könyv kerül. Ez valóban pénzkérdés...”

Az elmúlt másfél évtized alatt a kisebb szlovákiai települések közkönyvtárai – néhány szerencsés kivételtől eltekintve – alig változtak, jó pár helyen pedig teljesen leépültek. Az ok, hogy a kiskönyvtáraknak van is gazdájuk meg nincs is. Rendszerint a községi önkormányzatok tartják fenn és működtetik, de előfordul, hogy az éves költségvetésből sokszor szinte csak fillérek jutnak a könyvtárnak. Ami a szakmai oldalt illeti, a központi – városi illetve járási – könyvtárak módszertani segítsége egy részmunkaidőben dolgozó vagy heti pár órányi nyitva tartással megbízott könyvtáros számára aligha elegendő. Meg nem is kötelező elfogadni. A vidéki könyvtárak emiatt rendszerint kizárólag alapfunkciójuknak tesznek eleget, s az ad hoc alapon berendezett helyiségekben többnyire csupán könyvek kölcsönzésével foglalkoznak. Holott az információs társadalomban a tudás maga az erőforrás!

Az Anton Bernolák Könyvtár igazgatóhelyettese, a továbbképzési program koordinátora, Kecskés Ildikó szerint „Az a könyvtár és az a könyvtáros tudja presztízsét megtartani, amelyik és aki meg tud felelni a megváltozott igényeknek. A könyvtárak egyik legfontosabb szerepe a társadalmi esélyegyenlőség szolgálata. Ez pedig már életminőséget befolyásoló tevékenység, melyet a könyvtár jó emberi légkörben, különféle szolgáltatások nyújtásával segíthet. Nagyon leegyszerűsítve: egyensúlyt kell teremtenünk a legkorszerűbb információs és kommunikációs technológia és az emberi kommunikáció között. Oly módon, hogy az alkalmazott technológia az emberi kommunikáció kiegészítő eszközeként szolgálja a gyorsabb és hatékonyabb hozzáférést. A könyvtári munka többek között adatbázisok kezelését is jelenti. Sajnos, ahol hiányoznak az alapok, nincs például még számítógép sem, nem hogy Internet, ezek az irányelvek egyáltalán nem reálisak. Vannak könyvtáraink, ahová évente jó, ha négy-öt új könyv kerül. Ez valóban pénzkérdés. De szerencsére pozitív példákkal is szolgálhatok, mivel járásunkban, ahol az érsekújvári városi, regionális jelleggel bíró könyvtár mellett két további városi, tizenkét hivatásos (ebből hét magyarok lakta településen) és negyvenkilenc – nem hivatásos alkalmazottat foglalkoztató (ebből 25 a magyar) – községi könyvtár működik, több helyen is megértették a polgármesterek, hogy a könyvtár, amellet, hogy a szolgáltatása olcsó, és ezért mindenki számára hozzáférhető, a település kulturális közösségei különféle tevékenységének segítésére alkalmas közeg is. Vagyis nagyon sok múlik az önkormányzatok hozzáállásán.”

Az érsekújvári Anton Bernolák Könyvtár magyarországi kollégákkal való tapasztalatcseréje körülbelül tíz évvel ezelőtt kezdődött. Ezúttal Szilágyi Márta, a járási könyvtár igazgatónöje, valamint a különféle könyvtári szekciók munkatársai mellett több olyan községi könyvtáros vett részt a továbbképzésen, aki először látogatott el szomszédaink kisebb-nagyobb bibliotékáiba. Az út első állomásán, Tardoson a hazai könyvtárakhoz hasonló helyzetről számolt be a község polgármestere és könyvtárosa. Tardos ugyanis kétnyelvű falu, így a magyar nyelvű könyvállomány mellett szép számmal akadnak szlovák könyvek és folyóiratok is. Igaz, mint megtudtuk, ezeket szinte kizárólag a szlovák iskola tanulói forgatják, az egykor áttelepült felnőttek már nemigen bírják a szlovák irodalmi nyelvet. A következő helyszínen, a Tatai Móricz Zsigmond Városi Könyvtárban Takács Anna közreműködésével a dokumentumok – könyvek, helytörténeti anyagok, irodalmi tanulmányok, a régióhoz kapcsolódó újságcikkek – számítógépes

feldolgozásáról, az internetes könyvtári adatbázisok használatáról hallhattunk és láthattunk igényes előadást. A könyvtár igazgatója, Gyüszí László egyebek mellett elmondta, hogy náluk még folyik az adatbázis kiépítése, remekül működik viszont az országos könyvtárközi kölcsönzés.

Ennek lényege, hogy a számítógépes rendszerben pillanatok alatt kikereshető, a könyvtárlátogató által igényelt kötetből melyik más könyvtárban van kikölcsönözhető példány. A könyvet ott helyben megrendeli e-mail-ben a könyvtáros, és az a postától függően néhány nap alatt meg is érkezik az olvasóhoz. Ezt a szolgáltatást elsősorban diákok, valamint olyan szakemberek veszik igénybe, akiknek szükségük van bizonyos szakirodalomra. Gyüszí László nem felejtette el azért megemlíteni, hogy ahogy gazdasági téren, úgy a könyvtárellátottság tekintetében is vannak különbségek a nyugati és a keleti, déli országrészek között.

Ezt követően a Tatabányai József Attila Könyvtárba látogattunk el, amely a Megyei Jogú Város Önkormányzatának (Komárom-Esztergom megye) kulturális intézménye. Ott Horváth Géza könyvtáros-helytörténész számolt be ez irányú tevékenységükről.

Szentendrén Biczák Péter igazgató úr mutatta be a Pest Megyei Könyvtárat, ahol saját fejlesztésű Lakossági Információs Szolgáltatást is működtetnek, és a könyvállomány mellett tekintélyes mennyiségű hanglemez, CD, videokazetta és DVD is kölcsönözhető.

Csakúgy, mint a Váci Katona Lajos Városi Könyvtárban, melynek termein Mándli Gyula igazgató úr kalauzolt végig. Gerber György, a Pest Megyei Könyvtár

igazgatóhelyettes-módszerésze pedig, miután beszámolt a megyében működő 184 közkönyvtár helyzetéről, valamint a kistérségi társulások fontosságáról – ez annyit jelent, hogy 10-14 község egy-egy megyei báziskönyvtárhoz tartozik, megkönnyítve a központi könyvtár ellátó és metodikai munkáját –, el is kísért a társaságot néhány Pest megyei könyvtárba. Veresegyházán minden igényt kielégít a Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár, de Erdőkertes, Váckisújfalu és Püspökhátvan kisebb könyvtáraiban is bőven akadt látni- és tanulnivaló. Itt kell megemlítenem, hogy a magyarországi nagykönyvtárak az érsekújvári Anton Bernolák Könyvtár határon túli szervezőpartnereiként dolgoztak a továbbképzés programján – és a tanulmányutat támogatták az érsekújvári régió könyvtárost küldő településeinek önkormányzatai, valamint a Nyitrai Kerületi Önkormányzat Kulturális Főosztálya is. A tatabányai könyvtárba sűrű elfoglaltságai közepette is ellátogatott Molnár Péter, Nyitra megye kulturális főosztályának vezetője. Mint elmondta, szerinte is nagy

szükség van a tapasztalatcserékre.

„Szlovákiában hatalmas probléma, hogy a legtöbb községi kiskönyvtár magára van hagyatva. A leépülési folyamatot mihamarabb meg kellene állítani. De miután a közelmúlt megyei választási eredményei olyanok, amilyenek, egyelőre minden elképzelésünk zárójelbe tevődik. Következő évi terveink a könyvtárakat illetően gyakorlatilag tartalmazzák annak a rendszernek az átvételét, amely Magyarországon már évek óta hatékonyan működik. A Könyvtárellátó Rendszer működtetéséről van szó, amivel azt szeretnénk elérni, hogy a regionális könyvtárak, amelyek megyei fenntartásúak, ne csak annak a városnak az ellátói legyenek, ahol a székhelyük van, hanem rendszerbe fogva, megyei támogatással gondoskodjanak a régió valamennyi könyvtárának metodikai és anyagi megsegítéséről is. Jelenleg Szlovákiában ezzel a problémával sehol sem foglalkoznak igazán. Jómagam tárgyaltam Turócszentmártonban Dušan Katuľák professzorral, a Szlovák Nemzeti Könyvtár főigazgatójával, aki ezt a kezdeményezést

nagyon pozitívan értékelte, és segítséget is ígért. Sőt, amennyiben az EU-s pályázatok között valamilyen formában ez a terület is szerepel, úgy a Szlovák Nemzeti Könyvtár és Nyitra megye közösen is pályázhatna a régióban levő községi könyvtárak fejlesztésének érdekében. November 20-áig mindez realitásként fogalmazódott meg, a választási eredmények ismeretének tükrében azonban nincsenek illúzióink. Arra törekszünk, hogy olyan elnökünk legyen, aki fogékony a kultúrára. Nos, a második forduló egyik jelöltje ilyen. Nyitra megyében már egy évtizede együttműködnek a két ország könyvtárosai, rendszereznek a találkozók és tapasztalatcserék, s ezekből most már illene profitálni. De, hogy egy futballhasonlaltal éljek, pillanatnyilag ugyan nálunk van még a labda, ám ha nem vigyázunk, akkor négy évig csak a pályán kívülről figyelhetjük, hogyan játszanak mások.”

CSEPÉCZ SZILVIA